

KVALITETSDEKLARATION

Dränering av jordbruksmark 2016

Ämnesområde

Jord- och skogsbruk, fiske

Statistikområde

Jordbrukets Struktur

Produktkod

JO0112

Referenstid

2016

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	3
1.2.1 Objekt och population	3
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	5
1.2.4 Redovisningsgrupper	5
1.2.5 Referenstider	5
2 Tillförlitlighet	5
2.1 Tillförlitlighet totalt	5
2.2 Osäkerhetskällor	5
2.2.1 Urval	5
2.2.2 Ramtäckning	5
2.2.3 Mätning	6
2.2.4 Bortfall	6
2.2.5 Bearbetning	6
2.2.6 Modellantaganden	6
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	6
3 Aktualitet och punktlighet	6
3.1 Framställningstid	6
3.2 Frekvens	7
3.3 Punktlighet	7
4 Tillgänglighet och tydlighet	7
4.1 Tillgång till statistiken	7
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	7
4.3 Presentation	7
4.4 Dokumentation	7
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	7
5.1 Jämförbarhet över tid	7
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	8
5.3 Sam användbarhet i övrigt	8
5.4 Numerisk överensstämmelse	8
Allmänna uppgifter	8
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	8
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	8
C Bevarande och gallring	8
D Uppgiftsskyldighet	9
E EU-reglering och internationell rapportering	9
F Historik	9
G Kontaktuppgifter	9

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

All åkermark behöver en god dränering för att kunna fungera bra till jordbruksproduktion. Vissa marker är naturligt dränerade medan andra behöver anlagda diken för att kunna användas för odling. Självdränerande mark är mark som är så pass genomsläpplig att den inte behöver några dränerande åtgärder för att ge goda förutsättningar för växtodling. Täckdikning är det vanligaste sättet att dränera åkermark när behovet finns. Det innebär att rör grävs ner och för bort vatten från jorden till stamledningar och vidare till brunnar, vattendrag eller öppna diken. Behovsdränerad mark är mark med enstaka dräneringsledningar på utsatta delar. Systemtäckdikad mark är mark med dräneringsledningar i regelbundet mönster över hela arealen.

Syftet med denna undersökning är att beskriva det behov som föreligger för tillfället samt hur behovet förändrats sedan föregående undersökningar.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

En stor del av den svenska åkermarken är beroende av dränering för att kunna användas till jordbruksproduktion. Dränering för att öka mängden odlingsbar mark har länge uppmuntrats. Men i mitten på 1980-talet ändrades reglerna för dikning och dikningen minskade kraftigt.

Mellan 1927 och 1951 undersöktes systemtäckdikningen regelbundet vid jordbruksräkningarna. Därefter undersöktes den även 1973 och 1981. Bland annat klimatförändringarna och ökat tryck från urbana områden har aktualiserat jordbrukets dränering.

1.2 Statistikens innehåll

1.2.1 Objekt och population

Med jordbruksföretag avses en inom jordbruk, husdjursskötsel eller trädgårdsodling bedriven verksamhet under en och samma driftsledning.

Den population som statistiken ska belysa utgörs av samtliga jordbruksföretag i landet vilka ingår i LBR. De företag som ingick i LBR i juni 2016 uppfyllde något av följande kriterier:

- brukade mer än 2,0 hektar åkermark
- brukade sammanlagt minst 5,0 hektar jordbruksmark
- bedrev trädgårdsodling omfattande minst 2 500 kvadratmeter frilandsareal
- bedrev trädgårdsodling omfattande minst 200 kvadratmeter växthusyta
- innehade djurbesättning som någon gång från och med den 1 januari till och med räkningsdatum innevarande år som omfattade minst 10

nötkreatur, eller minst 10 suggor, eller minst 50 svin, eller minst 20 får, eller minst 1 000 fjäderfä.

1.2.2 Variabler

De variabler som redovisas är:

- Areal brukad åkermark
- Areal brukad åkermark med tillfredsställande dränering (självdrenerande, behovsdrenerade eller systemtäckdikade)
- Areal brukad åkermark som har systemtäckdikats
- Areal brukad åkermark som har systemtäckdikats under de senaste 50 åren
- Areal brukad åkermark som behöver nytäckdikas
- Areal brukad åkermark som behöver omtäckdikas
- Areal brukad åkermark som planeras att täckdikas (ny- eller omtäckdikas inom de närmaste 5 åren)

Svarsfördelning bland jordbruksföretagen

- Vad är längden öppna diken på den brukade åkermarken?
 - 100 m, 101-1 000 m, 1 001-2 000 m, 2 001 m -, Vet ej, Har inga öppna diken.
- När utfördes underhållsrensning på någon del av de öppna dikena senast?
 - - 5 år, 6-10 år sedan, 11-20 år sedan, 21-30 år sedan 31-50 år sedan, 51 år sedan-, Vet ej
- Finns det behov av underhållsrensning på någon del av de öppna dikena de närmaste åren?
 - Ja, Nej, Vet ej
- När planeras nästa underhållsrensning på någon del av de öppna dikena?
 - - 5 år, 6-10 år, 11 år -, Vet ej
- Vad är längden kulverterade utloppsdikena på den brukade åkermarken?
 - 100 m, 101-1 000 m, 1 001-2 000 m, 2 001 m -, Vet ej, Har inga öppna diken.

När utfördes underhållsrensning på någon del av de kulverterade utloppsdikena senast?

- - 5 år, 6-10 år sedan, 11-20 år sedan, 21-30 år sedan 31-50 år sedan, 51 år sedan-, Vet ej
- Finns det behov av underhåll på någon del av kulverterade utloppsdikena de närmaste åren?
 - Ja, Nej, Vet ej
- När planeras nästa underhållsrensning på någon del av de kulverterade utloppsdikena?
 - -5 år, 6-10 år, 11 år -, Vet ej
- Är någon del av den brukade åkermarken invallad och/eller beroende av pumpning för sin dränering?
 - Ja, Nej, Vet ej
- Ingår någon del av den brukade åkermarken i ett eller fler dikningsföretag/markavvattningsamfälligheter?
 - Ja, Nej, Vet ej
- Om ja, Har företaget/samfälligheten någon aktiv styrelse
 - Ja, Nej, Vet ej

1.2.3 Statistiska mått

Statistiken utgörs av skattningar av *totalvärdet* av arealen åkermark. Både den totala arealen samt arealer med olika grad/form av dränering. Dessutom skattas andel av företagen som med olika svar på frågorna om dikenans omfattning och underhåll, samt andel av företagen med förekomst av invallad mark och tillhörighet till dikesföretag.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Arealen åkermark redovisas efter följande indelningar:

- region (län, produktionsområde)
- tid (jämförelse med tidigare år)
- Storlek (storleksgrupp areal brukad åkermark)
- Driftsinriktning
- Huvudsaklig gröda (företagets vanligaste gröda)

1.2.5 Referenstider

Uppgifterna avser situationen 2016

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten i denna undersökning bedöms som god. De största osäkerhetskällorna är urvalsfel och bortfallsfel.

2.2 Osäkerhetskällor

I denna statistik förekommer urvalsfel, mätfel, bortfallsfel och bearbetningsfel.

2.2.1 Urval

Rampopulationen för undersökningen är ett preliminärt lantbruksregister för 2016 där grunden är de ca 94 % av landets jordbrukare som svarat på Strukturundersökningen under sommaren 2016. Rampopulationen skapades på ej kontrollerade data från Strukturundersökningen. Utifrån den gjordes ett stratifierat urval av ca 7 000 jordbruksföretag. Företagen är fördelade i 131 olika stratum. Stratumen är utformade baserat på åkerstorlek, länstillhörighet samt om bevattningsutrustning finns. Allokering av urvalet har gjorts för att optimera uppskattningarna på areal åkermark.

2.2.2 Ramtäckning

Rampopulationen för undersökningen är ett preliminärt lantbruksregister för 2016 som byggde på Strukturundersökningen som genomfördes under sommaren. Vid tillfället då urvalet gjordes fanns inte svar från ca 6 % av de företag som ingick i Strukturundersökningen och ingick inte i urvalspopulationen. Likaså användes de preliminära resultat som vid tillfället förelåg. I vissa fall har dessa justerats i efterhand vilket t.ex. kan hektar inneburit att arealer kopplade från stödregistret i slutändan kan hektar kopplats mot andra företag än vad som gjordes vid skapandet av ramen för

Dräneringsundersökningen. Övertäckning eller undertäckning förekommer dock sannolikt inte i någon större utsträckning.

2.2.3 Mätning

Mätningens korrekthet baseras på att svarspersonerna lämnar korrekta uppgifter. Med undantag för arealen brukad åkermark är det svårt att avgöra i vilken utsträckning svarspersonerna lämnat korrekta uppgifter. Uppgifter om totala arealer enligt Strukturundersökningen har förtryckts på blanketten.

Osäkerheten anges som medelfel. I medelfelet ingår även effekten av andra slumpmässiga fel. Medelfelet anges i procent och visar urvalsfelets storlek i förhållande till det skattade värdet. För en skattad areal på exempelvis 50 000 hektar och ett medelfel på 3,0 % kan man med liten felrisk (5 %) säga att intervallet $50\,000 \pm 2 \times 1500$ (dvs. 47 000–53 000 hektar) innesluter den verkliga arealen.

För vissa frågor redovisas konfidensintervall. Konfidensintervall ska tolkas som att det verkliga värdet med 95 % sannolikhet finns inom det angivna intervallet. Även för dessa frågor gäller det att när medelfelet i procent överstiger 35 % redovisas inte svaret.

2.2.4 Bortfall

Svarsfrekvensen har beräknats till 67 % och därmed finns ett bortfall på ca 33 %. Av de svarande har 0,8 % skickat in ett helt tomt formulär. Förutom det finns partiella bortfall på enskilda frågor. Jämfört med 2013 års undersökning så är bortfallet högre vilket kan påverka jämförbarheten mellan åren.

2.2.5 Bearbetning

Enkätsvarens rimlighet och konsistens har granskats. Detta har varit ett omfattande arbete med kontroll och verifiering. Detta har resulterat i att vissa svar kunnat uteslutas ur populationen samt att vissa svar kunnat rättas upp. Rimligheten granskas genom att väldigt stora eller väldigt små värden kontrolleras samt en jämförelse med andra lämnade arealuppgifter. Konsistensen granskas genom en mängd olika kontroller av inkonsekventa svarsmönster. Orsakerna är antingen fel som uppstått vid scanning eller att svaren varit inkonsekventa eller orimliga. Verifiering har åtgärdat scanningsfelen. Övriga inkonsekventa eller orimliga svar har rättats upp så de blir konsistenta.

2.2.6 Modellantaganden

-

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Ingen preliminär statistik är framtagen.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

11 månader.

3.2 Frekvens

Senaste dräneringsundersökningen gjordes 1981 och innan dess undersöktes dräneringen i jordbruket 1973 och 1951. En undersökning i samma format som denna gjordes även med avseende på 2013.

3.3 Punktlighet

Publicering sker enligt publiceringsplan.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Statistiken är fritt tillgänglig som ett Statistiskt meddelande (JO 41 SM 1701) på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se/statistik samt på SCB:s webbplats www.scb.se.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

För tillgång till ytterligare statistik och specialbearbetningar av materialet görs förfrågningar till Jordbruksverkets statistikenhet (kontaktuppgifter finns nedan).

4.3 Presentation

Resultaten presenteras i form av tabeller, kommenterande text och förklarande diagram.

4.4 Dokumentation

Denna produktbeskrivning utgör dokumentation över undersökningen.

5 Jämförbarhet och sam användbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Täckdikningen har undersökts under lång tid. Från och med 1927 redovisas den totala täckdikade arealen i Sverige. Mellan 1927 och 1951 undersöktes täckdikningen vid jordbruksräkningarna. Under denna period definierades jordbruksföretag genom brukandet av minst 0,25 hektar mark. 1973 och 1981 var gränsen brukande av minst 2 hektar mark för att kallas för jordbruksföretag och komma med i undersökningarna. 1973 undersöktes täckdikningen i samband med jordbruksinventeringen och 1981 i samband med de objektiva skördeuppskattningarna.

2013 och 2016 års undersökningar är gjorda på stratifierade urval bland samtliga jordbruksföretag där jordbruksföretag definieras enligt definition i avsnitt 1.1.1. Urvalet 2013 var ca 10 000 företag och svarsfrekvensen var 81 procent. Urvalet 2016 var 7 000 företag med en svarsfrekvens på 67 %. 1973 omfattade urvalet 1 002 företag svarsfrekvensen var 97 % I övriga fall är definitioner, urvalsstorlek och svarsfrekvenser okända. Detta i kombination med tidsintervallen som förflutit mellan undersökningarna gör att jämförelser över tid ska göras med försiktighet.

Undersökningen 2013 genomfördes med uppgiftslämnarplikt medan undersökningen 2016 var frivillig. Detta var en av orsakerna till att svarsfrekvensen 2016 var lägre än 2013. Svarsfrekvensen kan hektar påverkat resultaten och jämförbarheten mellan åren. Det går bland annat att se att andelen som svarat "vet ej" på vissa av frågorna är lägre 2016 än 2013 vilket skulle kunna tyda på att denna grupp var mindre benägen att svara på undersökningen 2016.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten mellan olika grupper såsom regioner är god.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Då urvalet bygger på samma ram som Strukturundersökningen är resultaten jämförbara med mycket av den statistik som bygger på resultat från Strukturundersökningen och Lantbruksregistret (LBR) såsom arealer, djurantal, sysselsättning mm. Dräneringsundersökningen bygger på ett urval vilket gör att vissa uppgifter varierar något jämfört med annan statistik som bygger samtliga företag i populationen. Storleksgrupp åker har en indelning färre jämfört med annan statistik på grund av få små jordbruksföretag i urvalet vilket påverkar jämförelsemöjligheten.

5.4 Numerisk överensstämmelse

-

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Statistiken ingår i Sveriges officiella statistik (SOS). För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter (SCB-FS 2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). För att skydda enskilda personers eller företags sekretessreglerade uppgifter säkerställs att de inte kan röjas direkt eller indirekt i den statistik som offentliggörs. Vid behandling av personuppgifter, dvs. information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken samt personuppgiftslagen (1998:204).

C Bevarande och gallring

Kopior av samtliga Jordbruksverkets Statistiska meddelanden med tillhörande kvalitetsdokument levereras till Kungliga biblioteket för bevarande. Jordbruksverket är statistikansvarig myndighet och ansvarar för gallring och arkivering av material som används för produktion av statistik.

Enligt 19 § Lagen om den officiella statistiken (2001:99) ska statistikansvarig myndighet gallra uppgifter som inte längre behövs för sitt ändamål. Jordbruksverket bedömer att de enkätuppgifter som samlats in under den period som Jordbruksverket varit statistikansvarig myndighet ännu behövs för publicering av tidsserier och kvalitetskontroller i nuvarande publiceringar. Inga beslut om gallring har därför fattats.

D Uppgiftsskyldighet

Denna undersökning var frivillig. Ingen uppgiftslämnarskyldighet förelåg för undersökningen 2016.

E EU-reglering och internationell rapportering

-

F Historik

En stor del av den svenska åkermarken är beroende av dränering för att kunna användas till jordbruksproduktion. Dränering för att öka mängden odlingsbar mark har länge uppmuntrats. Men i mitten på 1980-talet ändrades reglerna för dikning och dikningen minskade kraftigt.

Mellan 1927 och 1951 undersöktes systemtäckdikningen regelbundet vid jordbruksräkningarna. Därefter undersöktes den även 1973 och 1981. Bland annat klimatförändringarna och ökat tryck från urbana områden har aktualiserat jordbrukets dränering.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Jordbruksverket
Kontaktinformation	Anders Grönvall
E-post	anders.gronvall@jordbruksverket.se statistik@jordbruksverket.se
Telefon	036-155791